

Received: 24 July 2020, Revised: 1 Sep 2020

Accepted: 6 Sep 2020

## นิพนธ์ต้นฉบับ

## พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

อุไรวรรณ นิลเต่า<sup>1</sup> ชัญญญา จิระพรกุล<sup>2,\*</sup> เนาวรัตน์ มณีนิล<sup>3</sup>

## บทคัดย่อ

โรคเอดส์และการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยยังพบน้อย ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย และเพื่อศึกษาความชุกของการไม่ใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษาคนหนึ่งในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติการถดถอยแบบพหุโลจิสติก (Multiple Logistic Regression) นำเสนอขนาดความสัมพันธ์ด้วยค่า Adjusted Odds Ratio (AOR) ช่วงเชื่อมั่น 95% และค่า p-value พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value}<0.05$ ) เมื่อควบคุมผลกระทบจากตัวแปรอื่น ๆ ในสมการสุดท้าย ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ ( $\text{AOR}=2.48$ , 95% CI = 1.15-5.32,  $p\text{-value}=0.02$ ) และทัศนคติต่อการไม่ใช้ถุงยางอนามัย ( $\text{AOR}=6.78$ , 95% CI = 3.12-14.77,  $p\text{-value}<0.001$ ) ความชุกของการไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 64.0 (95%CI=56.0-72.0) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีในการไม่ใช้ถุงยางอนามัย สนับสนุนไม่ให้มีการขายเหล้า สุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ให้กับวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ทั้งนี้ผู้ปกครอง เพื่อน หรือคนรอบข้างที่สนิทกับวัยรุ่นควรเฝ้าระวัง และช่วยกันสอดส่องไม่ให้วัยรุ่นดื่มสุรา เพราะจะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ป้องกันได้

**คำสำคัญ** พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย นักศึกษา

<sup>1</sup> นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

<sup>2</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

\* Corresponding author: chananya@kku.ac.th

*Original Article***Condom Use Behavior among Students in The University**Uraiwan Niltow<sup>1</sup>, Chananya Jirapornkul<sup>2,\*</sup>, Naowarat Maneenin<sup>2</sup>**Abstract**

AIDS and sexually transmitted diseases are serious public health issues, yet studies on factors associated with condom use behavior among university students are limited and those that are available are outdated. This cross-sectional analytical study aimed to investigate current factors contributing to condom use behavior during university students and to characterize the prevalence of unprotected (condom-free) university students enrolled in one faculty at one university. For data collection, a questionnaire was distributed to 150 university students. Subsequently, multiple logistic regression analysis was used to calculate the adjusted odds ratios (AORs), 95% confidence intervals, and p-values. The results showed that, with other variables controlled, statistically significant factors (p-value<0.05) associated with condom use behavior university student respondents were: 1) alcohol consumption prior to sexual intercourse (AOR=2.48, 95% CI =1.15-5.32, p-value=0.02) and 2) attitudes toward condom use (AOR=6.78, 95% CI =3.12-14.77, p-value<0.001). The prevalence of unprotected sexual intercourse in the study was 64.0% (95% CI=56.0-72.0). The findings from this study suggest that relevant departments should promote positive attitudes toward condom use among teenagers and should control underage purchase of alcoholic beverages (under 20 years of age). Additionally, parents, peers, and those with close relationships to teenagers are encouraged to be vigilant and prevent teenagers from alcohol use, as it may lead to unprotected sex.

**Keywords:** condom use behavior, students<sup>1</sup> Graduate students, Master Degree of Public Health, Khon Kaen University<sup>2</sup> Assistant Professor, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

\* Corresponding author: chananya@kku.ac.th

ความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่ย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เป็นวัยที่อยากรู้อยากลองและถูกชักจูงจากบุคคลรอบข้างได้ง่าย จึงมีโอกาสดูถูกชกชวนให้มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมได้ ในวัยของนักศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนที่มีโอกาสในการพบเจอเพื่อนต่างเพศหรือแม้แต่ในเพศเดียวกัน และในปัจจุบันมีการสื่อสารที่ทันสมัยมากขึ้น ส่งผลให้พัฒนาการทำความรู้จักกันอย่างรวดเร็วซึ่งจะนำไปสู่การสานสัมพันธ์และการมีเพศสัมพันธ์ในที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและมีผลเสียต่าง ๆ ตามมาได้<sup>4</sup> นอกจากนี้มีเยาวชนจำนวนมากที่ไม่ตระหนักว่าโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ระบาดเพิ่มขึ้นและไม่คิดว่าการติดโรคเหล่านี้มีผลเสียร้ายแรงทำให้ไม่มีความตื่นตัวในการป้องกันตนเอง หรือไปรับการตรวจรักษา อีกทั้งยังเยาวชนยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรค เช่น เริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุน้อย (ตั้งแต่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น) มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนหลายคน ใช้สารเสพติด ดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ และไม่ใช่ถุงยางอนามัยทุกครั้งเพื่อป้องกันโรค จากการสำรวจพบว่า เยาวชนหญิงและชาย รายงานว่าใช้ถุงยางอนามัย บางครั้งหรือไม่ใช้เลยกับคนที่ไม่ใช่คู่สมรสหรือคู่นอนประจำ ร้อยละ 40-70 (ข้อมูลปี พ.ศ. 2556)<sup>1</sup> จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ที่พักอาศัย การใช้สารเสพติด ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ทศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย แต่ยังพบว่าการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยยังพบน้อยซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย<sup>5</sup> กลุ่มแรงงาน<sup>6</sup> และเนื่องจากเพศชายมีพฤติกรรมอยากรู้ อยากลอง และค่านิยมของสังคมไทยให้โอกาสการมีเพศสัมพันธ์ของชายก่อนสมรสมากกว่าเพศหญิง จึงมีโอกาที่เพศชายมีส่วนการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าเพศหญิง ดังนั้นจากสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาโรคเอดส์และการติดเชื้อเอชไอวี รวมทั้งผลกระทบจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี และลดอุบัติการณ์การเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

**วัตถุประสงค์ของการวิจัย** เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยและความชุกของการไม่ใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

### วิธีดำเนินการวิจัย

**รูปแบบการวิจัย** คือการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Analytical study)

**ประชากร** คือนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปี

การศึกษา 2562 ของคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำนวน 1,874 คน

### กลุ่มตัวอย่าง

#### เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria)

1. เป็นนักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ของคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

2. มีความสนใจและยินดีตอบแบบสอบถามการเก็บข้อมูลในการทำวิจัย

3. เคยมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์

**การคำนวณขนาดตัวอย่าง** โดยแสดงสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่าง<sup>7</sup> ดังนี้

$$n = \frac{\{Z_{1-\alpha/2} [P(1-P)/B]^{1/2} + Z_{1-\beta} [P_1(1-P_1) + P_2(1-P_2)(1-B)/B]^{1/2}\}}{\{(P_1 - P_2)/(1-B)\}}$$

โดย n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมดในการวิเคราะห์การถดถอยพหุโลจิสติก

$Z_{1-\alpha/2}$  = ค่าสถิติแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน (เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญ ( $\alpha$ ) = 0.05 จึงมีค่าเท่ากับ 1.96

$Z_{1-\beta}$  = ค่าสถิติแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน (เมื่อกำหนดอำนาจการทดสอบร้อยละ 80 ( $\beta$  = 0.20) จึงมีค่าเท่ากับ 0.84)

P = ค่าสัดส่วนของตัวแปรหาได้จาก (1-B)  $P_1 + BP_2$  มีค่าเท่ากับ 0.39

$P_1$  = ค่าสัดส่วนของการไม่สวมถุงยางอนามัยในกลุ่มคนที่เคยใช้สารเสพติด มีค่าเท่ากับ 0.51

$P_2$  = ค่าสัดส่วนของการไม่สวมถุงยางอนามัยในกลุ่มคนที่ไม่เคยใช้สารเสพติด มีค่าเท่ากับ 0.29

B = สัดส่วนของคนที่เคยใช้สารเสพติดทั้งหมด มีค่าเท่ากับ 0.52

ดังนั้นขนาดตัวอย่างขั้นต่ำของการศึกษาจึงเท่ากับ 102 คน แต่ได้ทำการปรับขนาดตัวอย่างตามวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุโลจิสติกจากสูตร<sup>7</sup> ขนาดตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้จึงเท่ากับ 136 คน เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลในกลุ่มนักศึกษาในสถานศึกษาซึ่งอาจได้คำตอบไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือสูญหาย ดังนั้นจึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างของการศึกษาเป็น 150 คน

**การสุ่มตัวอย่าง** คือ สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

**เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสอบถามซึ่งประยุกต์ใช้แบบสอบถามการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มนักเรียนของสำนักกระบาตวิทยาปี พ.ศ. 2560 ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** ข้อมูลด้านประชากร 4 ข้อ ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ที่ได้รับระหว่างเรียน การพักอยู่อาศัย **ส่วนที่ 2** ข้อมูลด้านพฤติกรรมทางเพศ 6 ข้อ ได้แก่ อายุในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก การมีแฟน คู่รัก คู่ที่อยู่กินด้วยกัน การได้รับเงินหรือสิ่งของเป็นค่าตอบแทนจากการมีเพศสัมพันธ์ การใช้สารเสพติด การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ การสวมถุงยางอนามัย **ส่วนที่ 3** ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ 5 ข้อ โดยคำถามด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสำนักกระบาตวิทยา มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบผิดให้ 0 คะแนน ตอบไม่แน่ใจให้ 0 คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 2 ระดับ คือ 5 คะแนน หมายถึง มีความรู้ครบตามเกณฑ์ 0-4 คะแนน หมายถึง มีความรู้ไม่ครบตามเกณฑ์

ส่วนที่ 4 ทศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย 10 ข้อ แบ่งเป็นคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ แบ่งเป็น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง การแปลผลคะแนนของทศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัยใช้วิธีอันตรายภาคชั้น 3 อันดับ และกำหนดช่วงคะแนนดังนี้<sup>8</sup> คะแนนช่วง 10.0 – 23.3 หมายถึง มีทศนคติที่ไม่ดีต่อการใช้ถุงยางอนามัย คะแนนช่วง 23.31 – 36.6 หมายถึง มีทศนคติที่เป็นกลางต่อการใช้ถุงยางอนามัย คะแนนช่วง 36.61 – 50.0 หมายถึง มีทศนคติที่ดีต่อการใช้ถุงยางอนามัย

**การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ** นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดลองใช้กับนักศึกษาจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในคำถามและหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ Kuder-Richardson (KR-20) ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์เท่ากับ 0.722 และทศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย เท่ากับ 0.76

**การเก็บรวบรวมข้อมูล** โดยนำ QR-Code ที่สร้างขึ้นจาก Google form ให้กลุ่มตัวอย่างสแกนเพื่อทำแบบสอบถามใช้เวลาในการทำแบบสอบถามประมาณ 5-10 นาที

**การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ** ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป STATA release 10 (ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น) โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) นำเสนอ ความถี่ ร้อย

ละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในกรณีข้อมูลมีการแจกแจงปกติ ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด - สูงสุด ในกรณีที่ข้อมูลแจกแจงไม่ปกติ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) การวิเคราะห์ตัวแปรเชิงเดี่ยว (Univariable analysis) ใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ที่ละหนึ่งตัวแปรโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่นร่วมด้วยใช้สถิติวิเคราะห์ Chi-square test นำเสนอข้อมูลด้วยค่า Crude odds ratio, 95% Confident interval ของค่า Crude odds ratio และค่า P-value และการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงพหุ (Multivariable analysis) ใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ที่ละหลายตัวแปร โดยคำนึงถึงปัจจัยอื่นร่วมด้วยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบขจัดออกทีละตัวแปร (Backward elimination procedure) นำเสนอข้อมูลด้วยค่า Adjusted odds ratio, 9 5 % Confident interval ของค่า Adjusted odds ratio และค่า P-value

**ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม** งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้ไว้ ณ วันที่ 8 เมษายน 2563 เลขที่ HE 632055

### ผลการวิจัย

ข้อมูลด้านประชากร ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อยกว่าเท่ากับ 21 ปี ร้อยละ 70.7 ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 72.0 มีรายได้ที่ได้รับระหว่างเรียนต่อเดือนน้อยกว่าเท่ากับ 9,000 บาท ร้อยละ 62.7 พักอยู่คนเดียวร้อยละ 39.3 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ข้อมูลด้านพฤติกรรมทางเพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกน้อยกว่าเท่ากับ 18 ปี ร้อยละ 61.3 มีแฟน คู่รัก คู่ที่อยู่กินด้วยกัน ร้อยละ 68.0 ส่วนใหญ่ไม่ได้รับเงินหรือสิ่งของเป็นค่าตอบแทน ร้อยละ 92.7 ไม่ใช้สารเสพติดสารมึนเมา ร้อยละ 82.7 ตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 56.7 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์เฉลี่ย 2.8 คะแนน ส่วนใหญ่มีความรู้ไม่ครบตามเกณฑ์ ร้อยละ 75.3 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3 ข้อมูลด้านทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัยเฉลี่ย 36.04 คะแนน ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เป็นกลางต่อการใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 50.7 รองลงมามีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 47.3 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงเดี่ยว (Univariate analysis) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ อายุ การมีแฟน คู่รักคู่ที่อยู่กินด้วยกัน ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 5 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงพหุ (Multivariable analysis) ระหว่างตัวแปรต้นที่สนใจศึกษากับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษาคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัย

แห่งหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p$ -value<0.05) จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ และทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 6 ความชุกของการไม่ใช้ถุงยาง

อนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ใน 12 เดือนที่ผ่านมา ของนักศึกษาคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง พบความชุกการไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 64.0 (95%CI=56.0-72.0) รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลลักษณะทางประชากร (n=150)

| ข้อมูลลักษณะทางประชากร                     | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------------------------------------|-------|--------|
| 1. อายุ                                    |       |        |
| ≤ 21 ปี                                    | 106   | 70.7   |
| > 21 ปี                                    | 44    | 29.3   |
| ค่าเฉลี่ย=20.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=1.24 |       |        |
| 2. เพศ                                     |       |        |
| หญิง                                       | 42    | 28.0   |
| ชาย                                        | 108   | 72.0   |
| 3. รายได้ที่ได้รับระหว่างเรียน (ต่อเดือน)  |       |        |
| ≤ 9,000 บาท                                | 94    | 62.7   |
| > 9,000 บาท                                | 56    | 37.3   |
| มัธยฐาน=7,750, ต่ำสุด=1,400, สูงสุด=30,000 |       |        |
| 4. บุคคลที่นักศึกษาพักอาศัยด้วย            |       |        |
| บิดาและมารดา                               | 40    | 26.7   |
| บิดาหรือมารดาคนเดียว                       | 14    | 9.3    |
| เพื่อน                                     | 18    | 12.0   |
| แฟน                                        | 13    | 8.7    |
| พักกับญาติ (ลุง/ป้า/น้า/อา)                | 6     | 4.0    |
| อยู่คนเดียว                                | 59    | 39.3   |

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลพฤติกรรมทางเพศ (n=150)

| ข้อมูลพฤติกรรมทางเพศ              | จำนวน | ร้อยละ |
|-----------------------------------|-------|--------|
| 1. อายุในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก |       |        |
| ≤ 18 ปี                           | 92    | 61.3   |
| > 18 ปี                           | 58    | 38.7   |
| มัธยฐาน=18, ต่ำสุด=10, สูงสุด=22  |       |        |

| ข้อมูลพฤติกรรมทางเพศ                                        | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------------------------------------|-------|--------|
| 2. การมีแฟน คู่รัก คู่ที่อยู่กินด้วยกัน                     |       |        |
| มี                                                          | 102   | 68.0   |
| ไม่มี                                                       | 48    | 32.0   |
| 3. การได้รับเงินหรือสิ่งของเป็นค่าตอบแทนจากการมีเพศสัมพันธ์ |       |        |
| ได้รับ                                                      | 11    | 7.3    |
| ไม่ได้รับ                                                   | 139   | 92.7   |
| 4. การใช้สารเสพติด สารมึนเมา                                |       |        |
| ใช้                                                         | 26    | 17.3   |
| ไม่ใช้                                                      | 124   | 82.7   |
| 5. การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์        |       |        |
| ดื่ม                                                        | 85    | 56.7   |
| ไม่ดื่ม                                                     | 65    | 43.3   |

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ (n=150)

| ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์                | จำนวน | ร้อยละ |
|----------------------------------------------|-------|--------|
| ความรู้ครบตามเกณฑ์                           | 37    | 24.7   |
| ความรู้ไม่ครบตามเกณฑ์                        | 113   | 75.3   |
| ค่าเฉลี่ย = 2.8, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.74 |       |        |

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละระดับทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย

| ทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย                   | จำนวน | ร้อยละ |
|------------------------------------------------|-------|--------|
| ทัศนคติที่ไม่ดีต่อการใช้ถุงยางอนามัย           | 3     | 2.0    |
| ทัศนคติที่เป็นกลางต่อการใช้ถุงยางอนามัย        | 76    | 50.7   |
| ทัศนคติที่ดีต่อการใช้ถุงยางอนามัย              | 71    | 47.3   |
| ค่าเฉลี่ย = 36.04, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.35 |       |        |



ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงเดี่ยว (Univariate analysis) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับ พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

| ปัจจัย                                                       | พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย |        |            |        | CrudeOR | (95%CI)   | P-value |
|--------------------------------------------------------------|----------------------------|--------|------------|--------|---------|-----------|---------|
|                                                              | ไม่สวม (n=96)              |        | สวม (n=54) |        |         |           |         |
|                                                              | จำนวน                      | ร้อยละ | จำนวน      | ร้อยละ |         |           |         |
|                                                              |                            |        |            |        |         |           |         |
| 1. อายุ                                                      |                            |        |            |        |         |           | 0.0024  |
| ≤ 21 ปี                                                      | 60                         | 56.6   | 46         | 43.4   | 1       |           |         |
| > 21 ปี                                                      | 36                         | 81.8   | 8          | 18.2   | 3.44    | 1.46-8.12 |         |
| 2. เพศ                                                       |                            |        |            |        |         |           | 0.2786  |
| หญิง                                                         | 24                         | 57.1   | 18         | 42.9   | 1       |           |         |
| ชาย                                                          | 72                         | 66.7   | 36         | 33.3   | 1.5     | 0.72-3.12 |         |
| 3. รายได้ที่ได้รับระหว่างเรียน (บาท/เดือน)                   |                            |        |            |        |         |           | 0.6828  |
| ≤ 9,000                                                      | 59                         | 62.7   | 35         | 37.3   | 1       |           |         |
| > 9,000                                                      | 37                         | 66.1   | 19         | 33.9   | 1.15    | 0.58-2.31 |         |
| 4. พักอยู่อาศัย                                              |                            |        |            |        |         |           | 0.1120  |
| ไม่ได้พักกับครอบครัว                                         | 57                         | 59.4   | 39         | 40.6   | 1       |           |         |
| พักกับครอบครัว                                               | 39                         | 72.2   | 15         | 27.8   | 1.79    | 0.86-3.66 |         |
| 5. อายุในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก (ปี)                       |                            |        |            |        |         |           | 0.5102  |
| ≤ 18                                                         | 57                         | 61.9   | 35         | 38.1   | 1       |           |         |
| > 18                                                         | 39                         | 67.3   | 19         | 32.7   | 1.26    | 0.63-2.51 |         |
| 6. การมีแฟน คู่รัก คู่ที่อยู่กินด้วยกัน                      |                            |        |            |        |         |           | 0.0151  |
| ไม่มี                                                        | 24                         | 50     | 24         | 50     | 1       |           |         |
| มี                                                           | 72                         | 70.6   | 30         | 29.4   | 2.4     | 1.18-4.87 |         |
| 7. การได้รับเงินหรือ สิ่งของเป็นค่าตอบแทนจากการมีเพศสัมพันธ์ |                            |        |            |        |         |           | 0.9792  |
| ได้รับ                                                       | 7                          | 63.7   | 4          | 36.3   | 1       |           |         |
| ไม่ได้รับ                                                    | 89                         | 64.1   | 50         | 35.9   | 1.02    | 0.28-3.64 |         |
| 8. การใช้สารเสพติด สารมึนเมา                                 |                            |        |            |        |         |           | 0.1204  |
| ไม่ใช้                                                       | 76                         | 61.3   | 48         | 38.8   | 1       |           |         |
| ใช้                                                          | 20                         | 76.9   | 6          | 23.1   | 2.11    | 0.79-5.62 |         |
| 9. การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์         |                            |        |            |        |         |           | 0.0549  |
| ไม่ดื่ม                                                      | 36                         | 55.4   | 29         | 44.6   | 1       |           |         |
| ดื่ม                                                         | 60                         | 70.6   | 25         | 29.4   | 1.93    | 0.98-3.80 |         |
| 10. ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์                                 |                            |        |            |        |         |           | 0.0028  |
| ความรู้ครบตามเกณฑ์                                           | 16                         | 43.3   | 21         | 56.7   | 1       |           |         |
| ความรู้ไม่ครบตามเกณฑ์                                        | 80                         | 70.8   | 33         | 29.2   | 3.18    | 1.48-6.65 |         |

| ปัจจัย                           | พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย |        |            |        | CrudeOR | (95%CI)    | P-value |
|----------------------------------|----------------------------|--------|------------|--------|---------|------------|---------|
|                                  | ไม่สวม (n=96)              |        | สวม (n=54) |        |         |            |         |
|                                  | จำนวน                      | ร้อยละ | จำนวน      | ร้อยละ |         |            |         |
| 11. ทักษะดีต่อการใช้ถุงยางอนามัย |                            |        |            |        |         |            | <0.001  |
| ทักษะที่ดีต่อการใช้              | 31                         | 43.7   | 40         | 56.3   | 1       |            |         |
| ถุงยางอนามัย                     |                            |        |            |        |         |            |         |
| ทักษะที่ไม่ดีต่อการใช้           | 65                         | 81.3   | 14         | 17.7   | 5.99    | 2.85-12.61 |         |
| ถุงยางอนามัย                     |                            |        |            |        |         |            |         |

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงพหุ (Multivariable analysis) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับ พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

| ปัจจัย                                               | พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย |        |            |        | ขนาดความสัมพันธ์ |      |              |         |        |
|------------------------------------------------------|----------------------------|--------|------------|--------|------------------|------|--------------|---------|--------|
|                                                      | ไม่สวม (n=96)              |        | สวม (n=54) |        | CrudeOR          | AOR  | 95%CI<br>AOR | P-value |        |
|                                                      | จำนวน                      | ร้อยละ | จำนวน      | ร้อยละ |                  |      |              |         |        |
| 1. การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ |                            |        |            |        |                  |      |              |         | 0.02   |
| ไม่ดื่ม                                              | 36                         | 55.4   | 29         | 44.6   | 1                |      |              |         |        |
| ดื่ม                                                 | 60                         | 70.6   | 25         | 29.4   | 1.93             | 2.48 | 1.15-5.32    |         |        |
| 2. ทักษะต่อการใช้ถุงยางอนามัย                        |                            |        |            |        |                  |      |              |         | <0.001 |
| ทักษะที่ดีต่อ                                        | 31                         | 43.7   | 40         | 56.7   | 1                |      |              |         |        |
| การใช้ถุงยาง                                         |                            |        |            |        |                  |      |              |         |        |
| อนามัย                                               |                            |        |            |        |                  |      |              |         |        |
| ทักษะที่ไม่ดี                                        | 65                         | 82.3   | 14         | 17.7   | 5.99             | 6.78 | 3.12-14.77   |         |        |
| ต่อการใช้                                            |                            |        |            |        |                  |      |              |         |        |
| ถุงยางอนามัย                                         |                            |        |            |        |                  |      |              |         |        |

หมายเหตุ Hosmer-Lemeshow goodness-of-fit tests มีค่า p-value=0.4016

ตารางที่ 7 ความชุกของการไม่ใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

| ความชุก                         | จำนวน | ร้อยละ | 95%CI     |
|---------------------------------|-------|--------|-----------|
| ความชุกของการไม่ใช้ถุงยางอนามัย | 96    | 64.0   | 56.0-72.0 |

## สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ และทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์มีโอกาสเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากกว่านักศึกษาไม่เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์<sup>4</sup> และการศึกษาที่พบว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับการใช้ถุงยางอนามัยของวัยเจริญพันธุ์ในจังหวัดพะเยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P\text{-value} \leq 0.001$ )<sup>9</sup> จากการศึกษาที่กล่าวมาสาเหตุพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยเกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ แสดงว่าความตระหนักถึงอันตรายของแอลกอฮอล์เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยป้องกันวัยรุ่นจากพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมได้<sup>5</sup> การดื่มสุราเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ เนื่องจากฤทธิ์ของสุราส่งผลโดยตรงต่อระบบประสาทกดสมองส่วนกลางจะทำให้มีอาการเมา เพื่อ รู้สึกกระปรี้กระเปร่า กล้าพูดกล้าทำ ทำให้เพิ่มความกล้าที่จะมีเพศสัมพันธ์ ควบคุมสติตนเองไม่ได้ ทำให้มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย<sup>10</sup>

นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการใช้ถุงยางอนามัย มีโอกาสเสี่ยงต่อการไม่ใช้ถุงยางอนามัย สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P\text{-value} < 0.05$ )<sup>11</sup> และการศึกษาที่พบว่า ทัศนคติมี

ความสัมพันธ์กับการใช้ถุงยางอนามัยของวัยเจริญพันธุ์ในจังหวัดพะเยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P\text{-value} = 0.042$ )<sup>9</sup> ทัศนคติเป็นความรู้สึกเชื่อศรัทธาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนเกิดความพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมา ทัศนคติที่ดีเชื่อว่าถุงยางอนามัยสามารถป้องกันโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ การใช้ถุงยางอนามัยไม่ได้ทำให้ไม่สนุกขณะมีเพศสัมพันธ์การใช้ถุงยางอนามัยไม่ทำให้เสียเวลา ไม่รู้สึกอายที่พกถุงยางอนามัยและไม่รู้สึกอายที่ต้องซื้อถุงยางอนามัยที่ร้านสะดวกซื้อหรือขอรับถุงยางอนามัยจากสถานพยาบาลด้วยตนเอง<sup>12</sup>

จากการศึกษาการไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ใน 12 เดือนที่ผ่านมาของนักศึกษา คณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง พบความชุกการไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 64.0 (95%CI= 56.0-72.0) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความชุกการไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 61<sup>11</sup> และการศึกษาที่พบว่า ความชุกการไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 65<sup>13</sup> ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาที่พบว่า ความชุกการไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 20<sup>14</sup> เนื่องจากการสวมถุงยางอนามัยเป็นการป้องกันตนเองแต่จากการศึกษาที่ผ่านมาพบการป้องกันตนเองในขณะมีเพศสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย แสดงว่านักศึกษายังไม่ให้ความสำคัญและยังไม่ตระหนักถึงปัญหาที่ตามมาเท่าที่ควร<sup>13</sup> สะท้อนให้เห็นว่าควรมีการทบทวนและหาแนวทางเพื่อให้ นักศึกษามีการใช้ถุงยางอนามัยสม่ำเสมออย่างจริงจัง<sup>12</sup>

### ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย อื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ศาสนา เชื้อชาติ ชนชาติ ปัญหาครอบครัว การมีเพื่อนสนิทที่เคยมีเพศสัมพันธ์ การสูบบุหรี่ การเที่ยวกลางคืน รสนิยมทางเพศในแต่ละบุคคล เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาถึงชนิด ประเภท ความถี่ของการใช้สารเสพติดและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เพื่อหามาตรการในการเฝ้าระวังและป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่สวมถุงยางอนามัยต่อไป

3. ควรมีการพัฒนาสร้างหลักสูตรความรู้รอบรู้เรื่องเพศหรือโปรแกรมที่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้ถุงยางอนามัย และประโยชน์ในการใช้ถุงยางอนามัย

### กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ที่ให้ความร่วมมือ เสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

### เอกสารอ้างอิง

1. สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์ ; 2559.

2. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. เอชไอวี [ออนไลน์] 2562 [อ้างเมื่อ 1 ตุลาคม 2562]. จาก [https://ddc.moph.go.th/disease\\_detail.php?d=59](https://ddc.moph.go.th/disease_detail.php?d=59).
3. สุมาลี ง่อนชัย, ฐิติพงษ์ ยิ่งยง, สุปิยา จันทรมณี, นิรมล ปัญสุวรรณ, วัชรพล สีนอ, ภาณุพิชญ์ เทียงธรรม. การคาดประมาณสถานการณ์การแพร่ระบาดของ HIV/AIDS ในประชากรที่มีอายุ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ในจังหวัดขอนแก่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2560-2573 เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์ ; 2561.
4. จุฑามาศ เบ้าคำทอง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ว. สำนักงานป้องกันโรคที่ 7 ขอนแก่น 2562 ; ปีที่ 26 (ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2562) : 66-76.
5. สกฤตน์ ประเสริฐผล. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. ว. สุขศึกษา 2556 ; ปีที่ 36 (ฉบับที่ 124) : 89-101.
6. Lwin K.T, Hong S.A. and Thepthien B. Condom use at last sex and associated factors among male migrant workers in a coastal area of Thanbyuzayat Township, Mon State,

- Myanmar. J Pub Health Dev. 2018;16(3): 15-28
7. Hsieh, F.Y., Bloch, D. A., Larsen, M.D. (1998). A simple method of sample size calculation for linear and logistic regression. *Statistics in Medicine*. 17, 1623-1634.
8. ประคอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542.
9. ณรงค์ ใจเที่ยง, ปฏิพัทธ์ วงศ์เรือง พฤติกรรม การใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา อุบลราชธานี. ว. กฎหมายและนโยบายสาธารณสุข 2563 ; ปีที่ 6 (ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2563) : 21-32.
10. ธนันต์ ฐิตะสิงห์, พิมพ์พรรณ ศิลปะสุวรรณ, ปราบธนา สถิตวิภาวี, ราม รังสินธ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นชายไทย ที่รับเข้าเป็นทหารกองประจำการ. ว.พยาบาลสาธารณสุข 2560; 31, (พ.ค.-ส.ค. 2560) 139-161.
11. ภัทรนันต์ แซ่ซี. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของแรงงานชายพม่าในโรงงาน อุตสาหกรรมเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย [วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.
12. นันทิดา ศรีจันทร์. ปัจจัยทำนายพฤติกรรม การใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. ว.บัณฑิตวิจัย 2560 ; ปีที่ 8 (ฉบับที่ 1) : 217-233.
13. ศิริวรรณ ทুমเชื้อ. พฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในจังหวัดสระบุรี. ว. พยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 97-109.
14. Zaw Zaw Oo, Jiraporn Chompikul, and Bang-on Thepthien. Determinants of condom use at last sex among adult HIV patients on antiretroviral treatment in Mandalay City, Myanmar. *Journal of Public Health and Development* 2018; 2018(Vol. 16 No. 3): 67- 80.